

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Casvum Conscientiæ

Continens Praxim exactissimam De Censvris Ecclesiasticis, Aliisque
Poenis, & Canonicis impedimentis, in Septem Libros distributus ...

Sayer, Gregory

Venetiis, 1627

xij. De alijs conditionibus in excommunicatione ferenda, & post eam
latam requisitis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13883

aliter, & Steph. Coſta ibi, numer. 1. de ſenten. excommun. lib. 6.

31 *Quinto aduertendum eſt*, Quod nemo cedere poteſt iuri monitionis ſeu citationis, ita, vt non p̄ſentia monitione poſſit excommunicari, Sic expreſſe Panorm. in cap. P. & G. n. 7. de offic. deleg. & citat. Hoſt. in ca. diligenti, de foro eomp. & cap. contingit, 2. de ſenten. excommunic. & Ratio eſt: quia ius priuatum, ſed publicum, vt ſic vitentur multe iniuſtitie, argumen. capit. contingit, 2. de ſenten. excommun. non poteſt autem publico iuri pactis, & auctoritate priuatorum derogari, vt habetur in l. ius publicum, ff. de pactis.

32 *Sexto notandum eſt*, Quod monitio ſeu citatio p̄mittenda, debet eſſe competens, cap. Sacro, de ſent. excomm. & cap. Romana eod. tit. lib. 6. competens autem monitio eſt illa, quæ fit ter, & dicitur Canonica quia non priuatum ſed ſecundum iuris ordinem a Chriſto, & Sacris Canonibus p̄ſcriptum fieri debet, arg. Matth. 18. & cap. omnes decima, 16. quaſt. 7. cap. de p̄ſbiterorum, 17. quaſt. 4. & cap. de illicita, 24. quaſt. 3. cap. contingit, 2. & ibi glo. in verbo, Tertio, & in cap. Sacro, in verbo, competenti de ſent. excommun. cap. conſtitutionem §. ſtatuumus, & ibi glof. & Gem. & Anchar, numer. 2. verſ. Quarto not. de ſenten. excommun. lib. 6. & glof. in capit. ſtatuumus, in verbo, monitionem Canonice, de ſenten. excommun. lib. 6. S. Anton. 3. par. tit. 24. cap. 74. Gabr. 4. diſt. 18. quaſt. 2. art. 2. con. cluſ. 7. Angelica, verbo, excommun. 2. nu. 1. Piſanella, verbo excommunicatio, 1. verſ. Quomodo debeat fieri, Tab. verbo, excommun. 2. in principio, Martin. Ledefm. 24. q. 23. artic. 3. Sotus, 4. d. 22. quaſt. 1. art. 2. Concluſ. 5. Nau. in Man. cap. 27. num. 11. Couar. in cap. alma mater, 1. par. §. 9. num. 5. verſ. monitio autem, Hentiquez lib. 13. cap. 17. §. 3. Vgol. de Eccleſ. cenſ. Tab. 1. cap. 18. §. 2. num. 1. Quod procedit a quocumque Iudice proferatur, ſiue inferiori, ſiue ſuperiori, ſiue ab Ep̄ſcopo, ſiue a Papa, ſiue ab Ordinario, ſiue a Delegato, cum eadem ratio ſit in omnibus, vt notat Gemin. & Anchar. num. 2. verſ. item ponderet, in cap. conſtitutionem, §. ſtatuumus, de ſent. excommu. lib. 6. Non tamen ſubiectus eſt Papa huic iuri, ſicut alij inferiores, ar. c. propoſuit, de conceſſ. p̄b. tenetur tamen ex æquitate hanc monitionem trinam p̄mittere.

33 *Vnæquæque autem harum trium monitionem cum aliquo dierum intervallo eſſe debet*, cap. conſtitutionem, de ſent. excomm. lib. 6. & Doctores ibi, Couar. vbi ſupra, Marian. Socin. in cap. perpendimus, num. 108. & num. 110. de ſenten. excommun. ita, vt biduum ſaltem inter vnãquam que illarum intercedat, id quod colligitur ex d. conſtitutionem, verſ. obſeruent aliquorum dierum competentia intervallo: ex quo enim meſio fit aliquorum dierum, duo ſaltem dies inter vnãquamque monitionem intercedere debent, ex Gemin. Anchar. Steph. Coſta, in d. capit. conſtitutionem, num. 4. de ſenten. excommun. lib. 6. Marian. Socin. in d. cap. perpendimus, num. 122. Nau. in Man. cap. 27. num. 11. Vgol. de cenſ. Eccleſ. Tab. 1. cap. 18. §. 2. nume.

34 *4. Intervallo autem dierum inter admonitiones intercedere debet aut ſeparatim, aut ſimul ſeparatim, vt ſi Iudex moneat Petrum vt ſatisfaciat Paulo, moneere eum poteſt primo, vt intra tres dies illi ſatisfaciat; quo termino elapſo, iterum alio ſpatio totidem dierum monebit: quo p̄terito, ſi in eadem cõtumacia perſeueret, tertio eodem modo monebit: qui ſi tunc intra tempus p̄ſcriptum non ſatisfaciat, nulla alia p̄miſſa monitione excommunicari poteſt. Simul autem, ſeu vna monitione pro tribus fieri poteſt, assignato vno tantum termino qui valeat pro prima, ſecunda & tertia monitione, cum intervallo ſaltẽ duorum dierum: vt Admonemus te, vt intra ſex dies, quorum duos pro prima, duos pro altera, reliquos pro tertia monitione datus, vt Petro ſatisfaciat: ad iudicium accedat; aut reſpicias: hæc enim eſt ſufficiens admonitio, vt colligitur ex ca. conſtitutionem, de ſent. excommun. lib. 6. & glof. ibi, in verbo, vna pro omnibus, vbi ponit tres formas trinæ monitionis: vna eſt, vt Iudex dicat, monemus te pro prima; qua finita, monet pro ſecunda: qua etiam finita, monet pro tertia. Alia eſt, quando Iudex vna monitione facit tres: mo-*

nemus te quod viſque ad talem diem pro ſecundã, talem pro tertio. Tertia eſt: quando dat vnã tantum dilationẽ, vt monemus te, quod viſque ad talem diem pro primo, ſecundo, & tertio peremptorio &c. Semper autem intercedere debet intervallo ſaltem duorum dierum pro quilibet monitione.

36 *Hoc tamen aduertere oportet, quod in d. cap. conſtitutionem, relinquitur prudentie Iudicis, vt pro diuerſa neceſſitate & facti qualitate terminos itos ampliare, vel reſtringere poſſit: quando enim conſtat de cõtumacia, poſt vnã monitionem excommunicari poteſt alijs omniſis: ex quo enim de cõtumacia conſtat, nihil vltra expectari debet, argum. cap. eum, qui certus de reg. iur. li. 6. & docet Marian. Socin. in d. cap. perpendimus num. 115. verſ. ſecundo fallit, de ſent. excommun. ſic etiam qui ſe occultat, aut impedit ne ad eum citatio pertineat, non eſt amplius citandus, ex Innoc. in cap. ad peritionem, num. 3. de accuſat. & Panorm. in cap. ex tua, num. 12. de cler. non reſid. ſue igitur ſpeciatiim, ac nominatiim contra aliquem, ſiue generatiim feratur excommunicatio (quod idem de alijs conſtitutionem intelligendum eſt) trina p̄mitti debet monitio, & Iudices vnã monitionem pro trina facientes, vt docet Ledefm. 24. q. 23. art. 3. peccant mortaliter, quia faciunt contra Eccleſiam intentionem; quod intelligi, quando id faciunt ſine neceſſitate; tunc enim propter neceſſitatẽ ſufficiet vnica pro trina admonitione, vt habetur d. ca. conſtitutionem.*

De alijs conditionibus in excommunicatione ferenda, & poſt eam latam requiſitis.

Cap. XIII.

S Y M M A R I V M.

- 1 Excommunicatio maior in ſcriptis ferri debet, & quæ huius rei ratio ſit.
- 2 Excommunicatio maior a iure lata, ſeu per modum ſtatuti ſcripturam non requirit, ſicut excommunicatio ab homine lata.
- 3 Excommunicatio ab homine lata, an per ſcribam, & notarium publicum proferri poſſit.
- 4 Conciliantur Doctõrum diſſidentes inter ſe ſententiæ.
- 5 Scriptura, quæ excommunicationem continet, an neceſſario authentica eſſe debeat.
- 6 Scriptura hæc cauſam, ob quam excommunicatio fertur, continere debet.
- 7 Cauſa excommunicationis, in ſpecie, & in indiuiduo exprimi debet.
- 8 Cauſa excommunicationis, quamuis exprimenda ſit, ea tamen non expreſſa, valet ſententiã lata.
- 9 Exemplar ſcripturæ, parti p̄tenti, intra menſem a iudice tradi debet.
- 10 Exemplar hoc quid continere debeat.
- 11 Exemplar hoc non neceſſario tradi debet, niſi Pars illud a iudice petat.
- 12 Exemplar illud, quo caſu ad domum excommunicati iudex mittere tenetur.
- 13 Excommunicationis ſententiã quando relaxari debeat.
- 14 Excommunicans, non obſeruando conditiones ad eam ferendam a iure requiſitas, ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ, & officijs Diuinis per menſem incurrit.
- 15 Suſpenſionem hanc an p̄lati regulares incurrant, non obſeruantes conditiones requiſitas.
- 16 Excommunicans, non ſeruatis ſeruandis, ad omnes expenſas factas a Parte, condemnandus eſt.
- 17 Conditiones p̄dictæ, quare in ſententiã hominis, non autem iuris, obſeruari debeant.
- 18 Pœnas has an incurrat, qui nõ vt iudex, ſed vt priuatus, omiſ-

- omissis illis conditionibus, excommunicat.
- 19 Panis alijs a superiore puniri potest iudex, qui amissis illis conditionibus excommunicat, & quis in hac re superior dicendus sit.
  - 20 Excommunicatus denunciari debet, & quare.
  - 21 Excommunicatus ab homine, vel a iure, a quo denunciari debeat.
  - 22 Excommunicatus, quomodo denunciandus sit.
  - 23 Excommunicatus semel denunciatus, in quibus rebus, & quamdiu vitandus sit.

HActenus de circumstantijs, quae ante quam excommunicatio ferri debet, requisierunt diximus, nunc que in eius prolatione, & postea requiruntur exponemus. In ipsa igitur prolatione sententiae duae conditiones requiruntur.

- 1 **Prima est**, ut ipsa sententia feratur in scriptis, sic cap. cum medicinalis, & ibi glo. in verbo, in scriptis, & ibi Steph. 2. Costa, bur. 20. de sent. excom. lib. 6. Gabr. 4. d. 18. quae est. 2. art. 2. conclus. 7. in fine. S. Anton. 3. par. tit. 23. cap. 74. Angelica, verbo, excommunicatio, 2. num. 2. Pisanella, verbo, excomm. 1. vers. Quomodo debeat fieri, Tabie, verbo, excomm. 2. vers. secundo quaeritur. Nauarr. in Manuali, cap. 27. numer. 1. 1. Vgol. de cens. Eccles. Tab. 1. cap. 21. & latius tradunt Innoc. 4. cap. cum medicinalis, in verbo, in scriptis, & Gem. ibi, num. 3. & Panor. in cap. Sacro, numero 3. vers. secundo not. de sent. excom. & Marian. Socin. sen. in cap. perpendimus, num. 63. vers. octava, de sent. excomm. Ideo autem requiritur, ut in scriptis ponatur, & descripto a Iudice proferatur sententia, non autem memoriter, ut hac via sententia excommunicatio dari possit, ut eam si velit, superiori deferre, & se hoc onere leuare possit, ex Mariano Socin. in cap. perpendimus, num. 140. de sent. excomm. & Vgol. Tab. 1. cap. 21. §. 1. num. 3. A quocumque igitur Iudice sententia excommunicationis feratur, in scriptis proferri debet, ut patet ex d. capit. cum medicinalis, vers. Quisquis, quae dictio generalis est, & generaliter intelligenda, ex Gemin. ibi, numero 11. vers. Quae qui sint, & hoc siue in personam certam, siue in incertam feratur, ut idem Marian. Socin. in cap. Sacro, num. 217. & in cap. perpendimus, num. 141. de sent. excom. & Vgol. vbi sup. docent, post gl. in c. cum medicinalis, in verbo causam, de sent. excom. lib. 6.
- 2 **Et haec quae de scriptura diximus, intelliguntur solum in sententia hominis, & excommunicationis maioris, ex Tabiena, verbo, excom. 2. vers. secundo quaeritur, & Vgol. vbi supra, & clare docet Marian. Socin. in cap. Sacro, num. 210. & in cap. perpendimus, num. 69. de sent. excom. & idem sentit Steph. Costa repet. in cap. cum medicinalis, num. 37. de sent. excomm. lib. 6. secus enim in sententia lata a iure, seu per modum statuti, cum lex, & statutum scripturam non requirant necessario, ex Felino in rub. de constit. num. 3. & Gem. in c. cum medicinalis, num. 7. & §. fin. vers. & per praemissa. Immo etiam, licet in sententia hominis requiritur scriptura, & aliter excommunicans peccet, lata tamen sine scriptura, & memoriter prolata, valida erit, ex gl. in cap. cum medicinalis, in verbo, causam, de sentent. excom. lib. 6. & ibi Gemin. in nu. 13. vers. Quae an possit, Marian. Socin. in c. perpendimus, num. 146. de sent. excom. & Steph. Costa in repet. in c. cum medicinalis, num. 36. & 37. de sent. excom. lib. 6. & Io. Andr. in Regula. Nemo potest. de reg. iur. lib. 6. in Mercurial. vbi hoc notat, & colligitur ex d. ca. cum medicinalis, in verbo, relaxans. Et quod de excommunicatione in scriptis ferenda diximus, de suspensione, & interdicto etiam affirmare oportet, ut habetur in d. ca. cum medicinalis vers. Et haec eadem & ibi gl. in verb. obseruari, & ibi Gemin. nu. 3. §. Et haec & Steph. Costa, num. 68. de sent. excom. lib. 6.**
- 3 **Ceterum** ex eo quod habetur in ca. cum medicinalis, de sent. excom. lib. 6. quod haec sententia excommunicationis proferri debet in scriptis, & quod Iudex ipse hanc proferat, dubitant Doct. an eam proferre possit Iudex per publicum scribam, & notarium: Aliqui enim existimant non posse, ex eo quod dicitur, Quisquis excommunicat, excommu-

nicationem in scriptis proferat; notarius autem excommunicare non potest; etenim excommunicatio in aliquo sine iurisdictione Ecclesiastica ferri nequit, secundum omnes, & facit capit. P. & G. de offic. delegat. notarius autem etiam Ecclesiasticus, quatenus est talis, non est Iudex, nec ullam habet iurisdictionem, arg. l. priuatorum, C. de iurisdic. omni. iud. & expresse docet Nau. to. 2. consil. 1. de sentent. excom. nu. 1. Alij vero credunt sufficere, ut notarius illam praesente Iudice legat, & quod deinde Iudex dicat, ipsa sententia per notarium lecta; Nos talem in scriptis excommunicamus. Quae duae opiniones, meo iudicio, haec distinctione facile concordari possunt; Vel enim loquimur de episcopis & alijs superioribus, & hi quidem per alium sententiam excommunicationis, aut alterius censurae legere, seu proferre possunt, ut docent Archid. Io. And. Gemin. nu. 13. vers. Quae an Iudex possit, de sent. excom. lib. 6. c. 1. quos referunt, & sequuntur Steph. Costa, in c. cum medicinalis, nu. 26. de sent. excom. lib. 6. & Vgol. Tab. 1. c. 21. §. 1. nu. 2. quorum opinio confirmatur ex c. si, de sen. & re in dic. lib. 6. debet tamen episcopus assistere, & retinere sententia per notarium, aut alium, dicere, Nos talem in scriptis excommunicamus. Vel loquimur de inferioribus ab episcopo & tunc per seipsum sententiam proferre debet, alias incurrit penas d. c. cum medicinalis, de sent. excom. lib. 6. addit tamen Steph. Costa, vbi sup. quod etiam si inferioris ab episcopis huiusmodi sententiam excommunicationis proferret per notarium, valeret tamen sententia, quando ipse Iudex assisteret, & deinde diceret, quod talem sententiam excommunicationis proferbat: quia in d. c. cum medicinalis non annullatur talis sententia aliter, & alio modo prolata, prout annullantur in d. c. si, de sen. & re iudic. lib. 6. aliae sententiae quam excommunicationis, talis tamen incurrit penas, d. c. cum medicinalis, ut dictum est.

- 4 **Quoad** scripturam vero, quae sententia continet, non authentica sit, nec ne, parum refert, ut tradunt Innoc. in c. 1. in verbo, in scriptis, de sent. excom. lib. 6. & ibidem Steph. Costa nu. 25. & Marian. Soc. sen. in c. Sacro, nu. 212. & in c. perpendimus, nu. 143. de sent. excom. quamuis melius sit, si authentica sit, & sigillo authentico sigillata: sicut non refert, ad ab ipso excommunicante, vel a notario publico, aut ab alio scribatur, ut Philip. Franc. in d. c. cum medicinalis, de sent. excom. lib. 6. vers. Tertio not. & Vgol. vbi sup. §. 1. nu. 3. testantur.
- 5 **Secunda conditio**, quae in proferenda excommunicatione requiritur, est, ut exprimat causam, ita cap. cum medicinalis, de sent. excom. lib. 6. quia sine causa non est quis excommunicandus, c. Nemo 11. q. 3. Quae causa iusta, rationalis, & manifesta esse debet, cap. Sacro, & ibi glo. in verbo, rationabili causa, & Panor. nu. 4. vers. Tertio not. de sent. excom. Tab. verbo, excom. 2. vers. Tertio quaeritur, unde ait, quod ex causa solum nota praelato ferri non debet excommunicatio.
- 6 **Sed** neque satis est expressio causae in genere, sed requiritur, ut exprimat in specie, & in individuo propria causa, propter quam fertur, secundum Hostien. allegantem in simili, c. pia, in §. si quis ergo, de excep. lib. 6. Ratio est: quia ad hoc requiritur expressio causae in scriptis, ut reus si probauerit se non fecisse id, ob quod excommunicatur, liberari possit, & innocens declarari, & ut non relinquatur Iudici libertas, modo unam causam allegandi, modo alteram, sed exprimere debet illam, propter quam sententia fertur, ut sic de iustitia, vel iniustitia causa manifeste constare possit. In vniuersum igitur, optimo consilio decretum est, ut in sententia istis exprimat causam, tunc ob ipsum excommunicatum, ne ignoret quae ob causam excoicetur, & a qua contumacia distcedere debeat, fertur. n. ut diximus excoicatio ob contumaciam, quae ex pluribus causis procedere potest, aut si iniuste lata sit, ut sciat qua ratione se tueri possit: tunc et ob alios, ne, si cum eo, in crimine illo ob quod excoicatus est, participantes, eadem & ipsi excoicatione ligantur, c. si concubina, & c. Nuper, de sent. excom. Panor. in c. sicut, nu. 12. de re iud. Marian. Soc. in c. perpendimus, nu. 163. de sent. excom. Vgol. Tab. 1. cap. 21. num. 3. & hoc, siue excommunicationis speciatim, siue generaliter feratur, obseruari debet: Quae si omisa sit causa, valida erit excommunicatio, sicut et

validam fore diximus, etiam si sine scripto proferatur: id quod colligitur ex d. cap. cum medicinalis, ubi precipitur Iudici, ad quem recurritur, ut statim talem sententiam relaxet: erat igitur valida, quandoquidem relaxatione indiget. Et hoc ipsum docet glos. in cap. cum medicinalis, in verbo, propter quam, de sent. excomm. lib. 6. Panor. in c. sicut, nu. 12. de re iudic. & ibi Felin. nu. 29. vers. Quarta declaratio. S. Ant. 3. parte, tit. 24. cap. 74. Pisanella, verbo, excommunicatio 1. vers. Quomodo, debeat fieri, Tabiena, verbo, excomm. 2. vers. Tertio quaeritur, Vgol. Tabul. r. c. 21. & alij omnes.

9 Post sententiam etiam excommunicationis latam alia conditiones requiruntur, ut ex d. cap. cum medicinalis, de sent. excomm. lib. 6. colligitur, & Doctores communiter tradunt: Quotum

1 Una est, quod Iudex parti petenti, intra mensem tradat exemplum scripturae, & ut requisitionis factae a parte, fiat publicum instrumentum, vel litterae testimoniales sigillo aliquo authentico signatae: quod in eum finem ab Innocentio Papa IV. statutum fuit, ut virtute huius instrumenti

10 pars contra iudicem agere possit. Hoc autem exemplum, excommunicationem ipsam, de verbo ad verbum, & annum, & diem quo fuit lata continere debet, arg. c. eam te, de rescript. & c. libellorum, 2. quaest. 8. & Host. & Ioan. Andr. & Stephan. Costa, num. 38. in d. cap. cum medicinalis, de sent. excomm. lib. 6. Et sicut excommunicatio non solum specialis, sed etiam generalis, & consequenter non expressa certa persona, fieri debet in scriptis, cum expressione causae, ob quam fertur excommunicatio: (si quidem haec omnia ita conveniunt generali, sicut speciali sententia: immo plus generali, quae non debet fieri, nisi ex causa, c. Romana, §. caueant, de sent. excomm. lib. 6. & testatur ibi & hic Ioan. Andr. quem ceteri sequuntur, ita etiam si inominatus, qui comprehendi poterat sub generali excommunicatione, peteret huiusmodi exemplum, debet sibi exhiberi, secundum Hostiensem, quem etiam Ioan. Andr. & Stephan. Costa sequuntur, talis enim censetur eam petere, ut de revocatione sententiae melius agere possit, quod fieri debet.

11 Quoad traditionem autem huius exempli, sufficit, quod Iudex paratus sit illud tradere, quando fuerit requisitus, iuxta id quod tradit glos. in Clem. Gratias, in verbo, paratus, de rescript. Debet autem requisitio haec fieri loco, & tempore congruis, ex glos. in d. cap. cum medicinalis, in verbo, requisitus, de sent. excomm. lib. 6. si enim peteretur a Iudice, dum ipse equitat, vel dum dicit officium, vel dum vult lectum intrare, tunc ut recte docent Innoc. & Stephan. Costa, ubi supra non diceretur fieri loco, & tempore congruis, unde tunc deberet requirens expectare, facit c. cum in veteri, §. cum autem, de elect. Illud autem iudicandum est, quod si Iudex obtulisset se daturum exemplum excommunicationis, & excommunicatus illud recipere nolisset, licet a principio iudex forte denegasset, tunc ipsi excommunicato imputabitur, tanquam vltima mora illi haberet nocere, argum. l. illud, l. necessario, l. quod si pendente, ff. de

12 petic. & commo. rei vendi. At veteri, ubi excommunicatus petisset exemplum sibi tradi, & congruo tempore expectasset Iudicem, ut illi traderet, qui tamen non tradidit, si postea excommunicatus se absentavit, ad evadendum penam c. cum medicinalis, de sent. excomm. lib. 6. si non repariat ipsum excommunicatum, tenetur iudex exemplum ad domum excommunicati mittere, requiredo familiam, & amicos, & etiam in Ecclesia publicare, quod per eum non fiat, quo minus illud exemplum sibi tradat, secundum Archid. & Host. & Stephan. Costam, ubi supra, num. 40. Qui in hoc casu consulunt, ut duo fiant exempla, & unum ponatur super Altare, vel in foribus Ecclesiae: & aliud remittatur ad domum, & illud familiae eius tradatur. Quod si autem nullus de familia illud recipere vellet, ut dimittatur exemplum super aliquo bancho domus, & de hoc fiat instrumentum, exemplo eius quod in d. cap. cum medicinalis, de requisitione dicitur. Quo modo evitare iudex poterit d. c. cum medicinalis impositam penam, arg. c. fin. de appellat. & c. fin. de eo qui mittitur in possess. & c. fin. de dolo & contum. & cap. pastoralis, ad fin. de offic. ordin. Qua

omnia intelligenda sunt, quando requisitio fit facta intra mensem a die latae sententiae, & ipse Iudex etiam est infra mensem traditionis. Alias si lapsus esset mensis, esset locus penae, iuxta ea, quae notat glos. in cap. cum medicinalis in verbo, requisitus, de sent. excomm. lib. 6. ut enim tradunt glos. Innoc. Ioan. Andr. & Steph. Costa, ubi supra, num. 41. mensis currit a die latae sententiae, & non a die requisitionis, ut Host. & Arch. falso putant: absurdum enim est, quod si excommunicatus post plures menses, & annos peteret hoc exemplum excommunicationis, nisi Iudex illud traderet, ad penam d. cap. cum medicinalis, at etaretur, maxime, cum interdum talium scripturarum plena cura non habeatur, & saepe perdantur. Quae glossa, & aliorum opinio tanquam mitior, tenenda est, pro qua facit textus dicens, infra mensem, si fuerit requisitus, non autem dicitur, postquam fuit requisitus, ut subtiliter Ioan. Andr. & Steph. Costa locis allatis annotarunt.

13 Altera conditio post sententiam latam requisita est, quod relaxetur sententia ipsa, si absoluto digno petatur, ut habetur in d. c. cum medicinalis, & ibi glos. in verbo, difficultate de sent. excomm. lib. 6. & ibi Steph. Costa, nu. 21. & 63. & facit c. ad reprimendam, de offic. Ordin. & glos. in c. Sacro, in verbo, absque gravamine, de sent. excomm. Siue ergo excommunicatio per inferiorem lata sit contra formam Concilij Lateranensis, de quo in d. cap. Sacro, hoc est non praecedente monitione, siue contra formam constitutionis Concilij Lugdunensis, de quo in d. capit. cum medicinalis, hoc est, lata sine scriptis, aut causa expressione, aut non tradito exemplo parti petenti intra mensem, siue etiam quando continet in se iniquitatem, ut d. cap. ad reprimendam, de offic. Ordin. & cap. cum contingat, de offic. Deleg. sine difficultate relaxanda est sententia, haec dummodo constet de iniustitia ipsius excommunicationis, nullamque Iudex cautionem exigere debet quamvis si dubium de iustitia sit, cautio praestita absolutio a superiori facienda sit. Superior autem quoad hoc erit, quicumque praestitummediate ipsi excommunicanti, secundum Ioan. Andr. & Stephan. Costam ubi supra qui citat c. Quorundam, de elect. lib. 6. & c. religiosus, eod. tit. & libro.

14 Circa haec conditioes, & alias in superiori capite positas, aduertendum est, quod qui ad monitionem legitima non adhibita quempiam excommunicat, vel sententiam in scriptis non profert, aut causam expresse non constituit, aut ea irretito, exemplum requisitus infra mensem non tradat, ipso iure suspensionem ab ingressu Ecclesiae, & diuinis officijs incurrit, per unum mensem, ut habetur in c. Sacro, & ibi glos. in verbo, per mensem, de sent. excomm. & in c. cum medicinalis, & ibi glos. in verbo, per mensem, eod. tit. lib. 6. mense autem elapso, ut ait glossa, iure restitutus est. Quae pena locum habet a quocunque Ordinario, aut Delegato censura feratur, ut colligitur ex c. Sacro, in verbo, Ne quis, & in c. cum medicinalis, in verbo, Quisquis, & Innoc. in c. illud, de cler. excomm. minist. eod. n. est in omni ratio: immo veteri, etiam nisi legitime admonet, si non adhibeat personas & testes idoneos, eandem penam incurrit, utrumque enim iubetur in d. c. Sacro, & ideo vno omisso, nihil facit, & hoc siue sententia iusta sit, siue iniusta, ut habetur in d. c. Sacro, & ibi Marian. Socin. num. 199. & num. 239. & quod de excommunicatione dicimus, idem de suspensione, & interdicto iudicandum est, arg. d. c. Sacro, & arg. cap. constitutionem, & c. statutum, de sent. excomm. lib. 6. & patet evidenter ex c. cum medicinalis, vers. Et haec eadem, de sentent. excomm. lib. 6. Penam igitur hanc suspensionis incurrit omnes habentes potestatem excommunicandi, aliquid horum trium omittentes, ut notant DD. cum in d. cap. Sacro, dicitur, Ne quis, & in c. cum medicinalis, Quisquis, & si quis autem, & caueant Ecclesiarum Praelati, & Iudices universi, & proinde male Gabriel quarto distinct. 18. quaestio. secunda, artic. secundo, Conclus. 7. Angelica, verbo, excommunicatio, 2. numer. 3. Tabiena in verbo, citatio, §. 3. & verbo, excomm. 2. §. 2. & glos. in cap. cum speciali, in verb. regulares, de appellat. & Lapsus alleg. 73. excipiunt praelatos regulares, ne subiecti sint his penis positus in d. cap. Sacro, & cap. cum medicinalis, quandoquidem, textus illi loquuntur generaliter, nec eos excipiunt,

piant, & ubi lex aliquid singulare de religiosis statuere velit, illud exprimitur solet, ut habetur in Clem. 1. de privilegiis, unde contrarium reliqui omnes docent, Host. & Gem. in d. capit. cum medicinalis, §. si quis autem, numer. 9. Ioan. Andr. ibi, & Steph. Costa numer. 76. Nauar. in Manual. cap. 27. num. 7. prope finem. Maiol. lib. 5. ca. 25. num. 13. Vgol. de censur. Eccles. Tab. 1. cap. 14. §. 9. nu. 2. & Panor. in cap. cum special. num. 1. 3. & 9. quod intelligi debet, nisi Regula, & institutiones eorum aliam modum, & ordinem in excommunicando prescribant, & huiusmodi à Summo Pontifice confirmatae sint, alioquin enim iuri communi derogare non possunt. Sed neque ignorantia, nisi effectiua, eos excusabit, Reg. Ignorantia, de reg. iur. libr. 6. Excipiuntur tamen ab hac pena suspensionis Episcopi, quia non habetur eorum particularis intentio, quod tamen necesse est, ad id, ut ipsi suspensionem incurraant, de quo est clarus textus in capit. Quia peticulosum, de sentent. excom. libr. 6. & in proposito casu id expressè docent glos. in cap. cum medicinalis in verbo, iudicium, de sent. excom. libr. 6. & ibi Steph. Costa numer. 78. & Nauar. in Man. cap. 27. num. 7. & hæc de pena, quæ ipso facto contra violantes prædictas constitutiones c. Sacro, & c. cum medicinalis, incurritur.

Præter suspensionis penam quæ ipso iure infligitur, etiã ab homine ipsi penis puniri poterit Iudex ex officio contra iuris formam procedens, siquidem condemnatus est ad omnes expensas factas a parte, ratione huius sententiæ & ad damna et interesse parti quam læsit, ut habetur in cap. Sacro, & ibi glos. in verbo, ad interesse, de sent. excom. & in cap. cum medicinalis, eod. tit. libr. 6. & Panor. mit. in d. cap. Sacro, num. 16. & facit l. fin. Cod. de pœna iudic. qui male iudic. l. vlt. ff. de varijs & extraord. cognit. Steph. Costa, in d. capit. cum medicinalis, numer. 65. quod intelligitur, dummodo iniuste, aut iuste excommunicatus omnia monitione, aut aliqua alia conditionum prædictarum, ab excommunicatore interesse suum petat, nisi enim petatur non tribuitur, ex Innoc. in d. cap. Sacro, num. 7. Et quod de supradicta suspensionis pena dixi, etiã de hac expensarum soluendarum multa intelligendum est. Procedit enim non solum in iniusta, sed etiã in iusta excommunicatione lata à quocunque iudice, tam delegato, quam Ordinario, cum lex vniuersaliter loquatur, & testantur glos. in cap. cum medicinalis, in verbo, iudicium, & ibi Gem. numer. 9. & 11. Et siue vnum tantum ex dictis omittat, nimirum, quia non prius monuit, aut excommunicationem in scripto non protulit; aut causam excommunicationis expressè non conscripsit; aut sententiæ ipsius exemplum excommunicato rogatus ab eo infra mensem non præbuit; quodcunque enim horum excommunicator omiserit, constitutionem violasse censetur, ex Host. & Gem. §. si quis autem, num. 3. in d. c. cum medicinalis; & ex Marian. Socino in d. cap. Sacro, nu. 234. Et hoc, siue aliquod istorum scienter, siue ex inficitia, temeritate; & negligentia omiserit, ex glos. in d. cap. cum medicinalis, in verbo, Temerarius, Gem. ibidem, §. si quis autem, & Steph. Costa, numer. 78. in d. c. cum medicinalis, & Marian. Socino in cap. Sacro, num. 310. de sent. excom. Et siue in personam certam, siue in incertam excommunicationis censuram protulerit, ex glos. in d. cap. cum medicinalis, in verbo, causam, & Gem. ibi, numer. 16. & Steph. Costa, numer. 27. & Marian. Socino in d. cap. Sacro, num. 227. Quæ omnia de expressione cause, & quod in scriptis profertur, & alia, solum habent locum in excommunicatione hominis, quæ potest esse iusta; & iniusta, siue autem in excommunicatione Canonis siue iuris, quia illa semper est iusta, vel saltem presumitur iusta, cap. eius autem lex, dist. 4. Unde inferitur, quod si Episcopus per vialit. constitutionis aliquem excommunicaret sine scriptis, sequendo illam opinionem, quod valet constitutio non scripta, veniens contra talem constitutionem incurrere sententiam excommunicationis, & ipse profertens penam d. capit. Sacro, & d. capit. cum medicinalis, non incurreret, quia Decretales illæ loquuntur tantum de sententia lata per hominem, non per viam iuris, ut eruditè & subtiliter Ioan. Andr. in Reg. Nemo potest, de Reg. iur. libr. 6. in Mercatoria, & Steph. Costa repet. in

cap. cum medicinalis, num. 73. de sentent. excom. libr. 6. annotarunt.

18 Pœnam autem hanc, sicut & alteram de suspensione à diuinis officijs, non incurret qui non ut Iudex, sed ut priuatus, omittis illis conditionibus, excommunicat, suspendit, aut interdicat, id quod colligitur ex eo, quod cap. cum medicinalis, præcipit eam formam adhiberi, ubi quis ut Iudex censuram fert, vitur enim bis voce hæc, *Causa prouideat Iudex*, & paulo post, *si quis autem Iudicium*. Quamuis enim etiam in casu quo ut pars procedit, præmittere debeat monitionem, & reliqua præstare quæ diximus ex æquitate tamen sola, non ex vi constitutionis ad ea tunc tenetur, ita, ut aliquod horum omittendo, penam ca. Sacro, & cap. cum medicinalis, incurrat, sicut nec eam incurret, quando propter temporis angustiam, & moræ periculum formam illam non obseruaret secundum ea quæ docent glos. in d. cap. cum medicinalis, in verbo, Temerarius, Gem. ibidem, §. si quis autem, num. 9. Steph. Costa in d. cap. cum medicinalis, num. 81. & Marian. Socino in d. cap. Sacro, numer. 237. Ad quod etiam faciunt notata per Ioan. Andr. in cap. 1. de constitut. libr. 6. ubi dicit, quod ex causa aliquando licitum est legem transgredi, & est textus, & ibi Bald. in l. si quis filio, §. hi autem, circa finem, ff. de iniust. rupto, & irrito testam. Immo verò penam hanc Iudex non incurret, si ea de causa exemplum sententiæ excommunicationis, non tribuit, quoniam excommunicatus illud non petiit; aut loco, & tempore non congruis; aut post mensem a die latæ sententiæ petierit, ex glos. in d. cap. cum medicinalis, in verbo, requisitus, & ibi, Gem. & Steph. Costa, nu. 40. & 41. Innoc. Ioan. Andr. quos refert & sequitur Marian. Socino in ca. Sacro, num. 228. Et licet excommunicato exemplum petenti in fra mensem iudex denegasset, si tamen in fra mensem deinceps illud offerat; aut ad domum excommunicati absentis mittat; & eo non inuenito ostio domus suæ, aut valuis Ecclesiæ affigat, & de hoc instrumentum publicum conficiat, penas has non incurret, nam in hoc casu vltima mora excommunicato ipsi nocere debet, l. iud. l. necessatio, l. quod si pendente, ff. de peric. & commo. rei vend. Ioan. Andr. & Host. quos referunt Marian. Socino in d. c. Sacro, nu. 226. & 227. Steph. Costa, repet. in d. cap. cum medicinalis, num. 40. & Vgol. Tab. 1. cap. 13. §. 19. nu. 12. Alijs etiam penis ultra hoc interesse puniri potest Iudex ad arbitrium superioris, ut in d. cap. cum medicinalis, & ibi Steph. Costa, num. 65. & in cap. Sacro, & ibi glos. in verbo, per mensem & Marian. Socino, num. 236. habetur. Superior autem censetur is, qui ipsi excommunicanti immediate præest secundum Ioan. Andr. in dict. capit. cum medicinalis, & Steph. Costam ibidem, numer. 64. & Marian. Socino in d. cap. Sacro, num. 344. qui pro hac recitant cap. Quorundam, & cap. si religiosus, de elect. libr. 6. & cap. venerabilibus, §. sed si excommunicatus, de sentent. excom. libr. 6.

20 Altera denique conditio post censuram latam est, ut denunciatur qui ea irretitus est cap. curie, l. 1. q. 3. & cap. peruenit, l. & cap. pastoralis §. fin. & ibi Panor. nu. 3. de appellat. cap. parochianos, cap. conquesti, de sentent. excom. Quod ea ratione statutum est, ut sic excommunicatus rubore persusus, citius fortassis respiciat, cum videat omnes eius consortium post denunciationem fugere, cap. 1. de exceptio. libr. 6. & Clement. 1. §. quia, & ibi Anchar. numer. 15. de penis, & Extrau. infidelis, de fart. & etiam ut ipsi non consocientur, aut villam hæc in re excusationem prætentant. Quod idem de suspensio, & interdicto sentendum est, ut de suspensio, Clement. 2. de penis, & de interdicto, Clement. fin. de penis, habetur. Denunciari igitur debet excommunicatus, siue à iure siue ab homine excommunicatus sit. Et quidem si à iure excommunicatus sit, ab Ordinatio eius loci, ubi in censuram incidit, denunciari debet, ut habetur in Clement. 2. §. locorum, de pœn. & Clementina 1. de privilegijs. Sin vero & ipsius loci, & etiam excommunicati Ordinarius sit, quia scilicet domicilium in sua Diocesi habet, parochia eius, ut ipsum denunciari, significare debet, necnon vicinis Episcopis, ut ipsam illi etiam faciant, argum. capit. curæ, l. 1. quæstio. 3. Quod si

Ordinarius eius non fit, ipsius Ordinatio id significare debet, qui de hoc admonitus, & eum ipse denunciabit, & à suo parochio, necnon ab Episcopis vicinis denunciandum curabit, arg. capit. 1. de rapt. & capit. de illis, 6. quæstio. 3. Quod si ab homine excommunicatio lata sit, ab ipso met denunciandus erit, capit. pastoralis, §. fin. de appellat. & capit. 1. de rapt. Et quidem, si sibi subiectus sit, curabit ut parochus loci eum excommunicatum denunciaret; si vero sibi subiectus non fuerit, Ordinarium eius de hac re monere debet, ut à se excommunicatum denunciatum, & ipse etiam denunciaret; nam requisitus ad id obligatur, Clem. 1. §. eorundem, de foro compet. literis autem Episcopi de excoicato denunciato factis, & proprio signo signatis, cum nomine eius qui excommunicatur, & causæ expressione, credere vicini Episcopi tenentur, arg. cap. curæ, 11. quæstio. 3. & Innoc. in cap. 1. de fide instrum. num. 4. & 10. Panor. in cap. post cessionem, num. 6. & Felin. num. 16. de probat. Quod si Episcopi vicini ita legitime admoniti ipsum denunciare reculent, ad id faciendum à suis Archiepiscopis instante excommunicatore compellendi sunt. Siue igitur quis excommunicatus ab homine, siue à iure sit, declarari debet delictum, & causa cur excommunicatus sit, & postea denunciandus erit.

22. Modus autem denunciationis hic obseruandus est, scilicet, ut clerici loci illius, vbi excommunicatus denunciandus est, denunciationem in Ecclesijs publicè faciant, arg. cap. curæ, 11. quæstio. 3. & Extrau. vnica in fine, de furt. ut sic omnibus excommunicatus notus sit, & deinde denunciatio in scriptis, in eorundem Ecclesiarum valuis affigi debet, in eaque denunciatione causa excommunicationis exprimi debet, ut colligitur ex cap. cum medicinalis, de sentent. excom. lib. 6. & Doctores ibi. Qua denunciatione facta excommunicatus & in iudicialibus, & in extraiudicialibus, atque in alijs actibus legitimis euitandus est, donec contrarium ab eo probetur qui excommunicatus est, & absolutus declaratur, ut latius Couar. in cap. alma mater, 1. part. §. 3. num. 1. de sent. excom. lib. 6. & Vgol. de censur. Eccles. Tab. 1. cap. 21. §. 2. num. 12. tradunt.

De ordine, loco, & tempore obseruandis in excommunicatione ferenda, Cap. XIV.

S Y M M A R I V M.

- 1 Circumstantiæ tres in excommunicatione ferenda requiruntur, & quænam illæ sint.
- 2 Ordo quis in excommunicatione ferenda obseruandus sit.
- 3 Censura leuior, & deinde grauior quando ferri debeat.
- 4 Censura in territorio ferentis illam ferri debet, & quæ buius rei ratio sit.
- 5 Censura in quocunque loco sacro, vel profano ferentis, nisi locus sit exemptus, ferri potest.
- 6 Excommunicatio in aliquibus casibus valide ferri potest in alieno territorio, & asseruntur duodecim casus, in quibus hoc fieri potest.
- 7 Censura tempore feriati ferri non debet, & quare hoc; sit tamen lata valet.
- 8 Dies feriati quinam dicantur.
- 9 Excommunicatio interdum, non autem nocte ferri debet.
- 10 Denunciatio excommunicationis, an tempore feriati licite fieri possit.

1. Præter conditiones superius explicatas, nonnullæ circumstantiæ in excommunicationis censura ferenda, ab Ecclesiasticis iudicijs, ex Ecclesiæ præscripto obseruari debent, ut eam rectè & sine peccato ferre valeant, quæ commodè ad has tres reduci possunt, nimirum, ordinem, locum, & tempus, hæc enim tria, etiam in

censuris Ecclesiæ ferendis, Sacri Canones seruari mandauerunt.

2. Ordo igitur in excommunicatione ferenda seruari debet, qui est duplex, vnus respectu habito ad alias pœnas; Alter respectu habito ad ipsamet censuras inter se. Quoad primū, hic ordo obseruari debet, ut vbi alijs pœnis auidacia & contumacia comprimi possit, non feratur excommunicatio, prout in Concilio Tridentino sess. 25. cap. 3. de reform. statutū est, in illis verbis, *In causis iudicialibus* &c. Ratio est, quia pro rarijs censuræ feruntur, eo magis à fidelibus timentur, ut sensit idem Concilium eodem capit. 3. in principio, & experientia quotidiana probat. Quoad secundum vero, hic ordo seruandus est, ut censura leuior primò, grauior deinde feratur, maximè, vbi in Episcopos, & alios similes ferenda sit, ut habetur in cap. 2. de offic. deleg. lib. 6. docet Mar. Soc. senior in c. perpeudimus, num. 230. ver. Quarto vigesimo sexto, de sent. excom. & ita contra clericos primo suspensione, contra Laicos vero interdictione, & tandem excommunicatione, si contumaces sint, agendum erit, arg. c. veritatis, & ibi glos. in verbo, excommunicationis sententiam. & Imola de dolo & contuma. & cap. clericos, & ibi Panor. num. 3. de cohab. cleric. & mulier. vbi reprehendit Prælatos, qui immediate pro qua libet causa fulminant excommunicationem, vnde ex frequentia dicitur in contemptum, glos. in cap. cum tu, in verbo per pœnam, de vsur. Marian. Socin. sen. in cap. perpeudimus, num. 230. ver. Quarto vigesimo sexto, de sentent. excom. Quod intelligitur, nisi loci temporis, & personæ, & ipsius rei ratio requiratur, ut à grauiori censura, nimirum ab excommunicatione initium sumatur; tunc enim in arbitrio iudicis erit, à qua censura incipiendum sit, ut docet Panor. in cap. cum tu, nu. 8. de vsuris. & facit, ca. de causis, §. fin. de offic. deleg. & capit. sane quia, tit. eod. & capit. Quoniam frequenter, in fine, ut lite non contestata, & docet Concil. Trident. sess. 25. cap. 3. de reform. & pluribus tradit Felin. in cap. inter ceteras, num. 5. & 15. de rescript. vbi ait ab ea pœna incipiendum esse, quæ magis timetur. Immo, simul etiam excommunicationis, & suspensionis, & interdictionis censuram lude ferre potest, si id videat expedire arg. Extrau. 3. de priuileg.

4. Locus etiam in excommunicatione ferenda obseruandus est, si quidem ferri debet in territorio ferentis illam. Censuras enim ferre iurisdictionis contentiose est, quæ non nisi causa cognita ferri debent, & sedente iudice tribunali promulgandæ; ideoque in proprio territorio & ferri, & tolli debent; in ijs enim quæ iurisdictionis sunt, extra territorium suum quisque persona priuata censetur. Quæ omnia colliguntur ex cap. Nouit, & ibi glos. in verbo, terminos, vbi multos textus tum ex iure Canonico, tum ex iure Ciuili colligit, & Panor. ibidem, num. 3. de offic. legat. arg. cap. Nemo, 2. quæstio. 1. & cap. Sacro, de sent. excom. arg. etiam l. 2. & ibi Bart. ff. de offic. Proconsul. & Leg. & facit cap. fin. & ibi glos. in verbo, Diocesim, de consue. lib. 6. Clem. vnica, & ibi glos. in verbo, iurisdictionem, de foro compet. & Imola & Anchar. ibi, & Clement. 2. & ibi glos. in verbo, etiam celebrare, de priuileg. & glos. in cap. si Abbatem, in verbo, in prouincia, de elect. lib. 6. vnde consequens est, ut in alieno territorio eas nec ferre, nec tollere possit, ut latius tradunt Innoc. & Panor. in cap. Nouit, num. 3. de offic. legat. Ceterum, in quocunque loco sup. Diocesis & territorij, siue sacro, siue profano, excommunicationis censuram lude ferre potest, arg. cap. cum Episcopus, de offic. Ordin. lib. 6. & Card. Zab. in Clem. vnica, versic. Quarto not. de foro compet. & glos. in c. cum Episcopus, in verbo, Episcopus de offic. Ordin. lib. 6. Panor. in ca. cum Ecclesia, nu. 4. & 8. de immunit. Eccles. dummodo tamen locus exemptus non sit; tunc enim licet in sua sit Diocesi iurisdictionem tamen contentiosam ibi exercere non poterit, ut habetur in d. cap. cum Episcopus, & ibi glos. in verbo, Non exempto, & in cap. si Papa, iuncta glos. in verbo, collocare, de priuileg. lib. 6. & Clem. fin. tit. eod. & 18. quæstio. 2. cap. luminoso Abbate. Ordinariè autem hodie feruntur in palatio Episcopi, ex Panor. in cap. cum Ecclesia, numer. 4. de immunit. Eccles. & facit c. Qua fronte, de appellat. Quæ omnia procedunt communiter, scilicet,